

som författaren uppfattar som problematiska eller konfliktfyllda där hiv/aids och homosexualiteten tystats ner. Den livscentrerade begravningen behandlas i kapitel fyra, och kapitel fem handlar om det som författaren väljer att benämna «döda bögars folklore», egentligen en analys av det estetiska utformandet av begravningen. Därefter, i kapitel sex, undersöks vad retoriken om kärlek har för betydelse, dvs. vad som görs i kärlekens namn. Slutligen dras studien samman genom att författaren återknyter till den övergripande frågan om etik och huruvida begravningarna kan anses bra eller dåliga. Kommen så här långt undrar recensenten om det objektivt går att bedöma begravningar som bra eller dåliga. Knappast generellt, möjligen om man sätter upp tydliga kriterier för vad en bra respektive mindre bra begravning är.

I ett längre avsnitt, s. 109–118, diskuterar författaren heteronormativitetens etik i relation till forskningens etik. Svenssons forskningsprojekt fick först godkänt efter modifiering, förhör inför dåvarande HSFR:s etikkommitté (Humanistisk-samhällsvetenskapliga forskningsrådet, numera Vetenskapsrådet) samt en överenskommelse bl.a. avseende anonymisering och urval av informanter. Svensson bryter överenskomsten med en tydlig och välmotiverad diskussion om vem som har mest rätt att bli värnad, den döde homosexuella som planerat sin begravning eller föräldrarna som inte bara har sorg utan även kanske känner skam för att de har en son som är böj och hiv-smittad. Författarens motivering för att gå sin egen väg hör samman med synen på vad som händer när ett heteronormativt tänkande kolliderar med andra värdesystem, t.ex. homonormativitet. Seriositeten i resonemanget naggas tyvärr i kanten genom en nedlåtande attityd mot forskningsrådet och genom raljanta formuleringar som «tillvägagångssättet påverkar inte det så kallade forskningskravet».

Författaren initierar en diskussion utifrån att begravningsforskningen saknar reflektion om sexualitetens betydelse för död och begravning, såväl i betydelsen av identitet som sexuella handlingar. Tyvärr blir det inte mer än en ansats och en appell mot att forskare, präster och begravningsentreprenörer tycks mena att sexualitet generellt sett inte hör hemma på begravningar. Här saknas en fördjupad analys om sexualiteten som identitet, könsroller, familjestrukturer, samlevnadsstrukturer och annat som kan tänkas påverka begravningen. Kanske skulle vi upptäcka andra mönster om vi på nytt tolkade de senaste tio årens begravningsundersökningar med ett genderperspektiv. Ansatsen finns hos Svensson, kompletterande material bl.a. i LUKA (Lunds universitets kyrkohistoriska arkiv).

Slutligen måste påpekas att författaren inte endast kartlägger, analyserar och diskuterar utan i hög grad driver tesen att «bögbegravningen» är mer äkta än andra begravningar som, enligt författaren, styrs av stereotypa kulturmönster.

*Jan-Olof Aggedal*

Christopher Hitchens: *Du store Gud? Hur religionen förgiftar allt. 358 sid. Fri Tanke förlag, Stockholm 2008.*

Exakt när och av vem som uttrycket «den nya ateismen» myntades har jag inte lyckats fastställa, men i och med publikationen av amerikanen Sam Harris *The End of Faith*, som utkom 2004, inleddes en offentlig attack mot religion i allmänhet och den växande fundamentalismen i alla dess religiösa uppenbarelseformer i synnerhet. Den följdes 2006 av Daniel Dennets *Breaking the Spell* och Richard Dawkins *The God Delusion*, som särskilt kritiserar teorin om intelligent design. Till denna trio anslöt sig året efter Christopher Hitchens med sin *God is Not Great: How Religion Poisons Everything*, som nu på ett föredömligt sätt översatts till svenska och getts ut av förlaget Fri Tanke med den underfundiga titeln *Du Store Gud? Hur religionen förgiftar allt.*

Därmed hade en kvartett affekterade religionskritiker bildats, som allmänt kallas «the four horsemen» med anspelning på de fyra ryttarna som omtalas i Uppenbarelsebokens sjätte kapitel och som förebådar världens undergång. Dessa fyra tas också upp till diskussion i Tina Beatties bok *The New Atheists: The Twilight of Reason & the War on Religion* (London, 2007). Hon utser Dawkins till ledargestalt och ägnar särskild uppmärksamhet åt honom och Christopher Hitchens.

Alla fyra böckerna — plus Sam Harris uppföljare *Letter to a Christian Nation* — har blivit bästsäljare i USA, men det verkar som om Hitchens bok är den som har rönt allra störst intresse. Det är välförtjänt, eftersom Hitchens inte bara är litterärt beläst och filosofiskt medveten utan också har stor kunskap om historiska och samtida exempel på hur religiösa sanninganspråk visar sig få våldsamma konsekvenser för dem som inte är beredda att rätta in sig i leden.

Kritiken bottenar i ett slags «helig» vrede mot alla former av religion. Den är välformulerad och kryddad med nedlåtande adjektiv, som gör den provocerande för dem som är föremål för attackerna och underhållande för dem som delar Hitchens övertygelse. I USA har boken fått blandade recensioner, men själv kan jag bara hålla med Bruce DeSilva, som skriver för Asso-

ciated Press, att i den flod av ateistiska böcker som översvämmat marknaden den senaste tiden är Hitchens kanske den bästa sedan Bertrand Russells *Why I Am Not a Christian* kom ut 1927, «laying out the essential arguments with force and precision».

Även om Hitchens bara refererar till Russell fyra gånger genomsyras hans bok av samma upplysningsfilosofiska anda som vi möter i Russells essä. Det kan av flera skäl vara intressant att läsa Hitchens bok i ljuset av Russells religionskritik. För det första kan man undra vari det nya består i «den nya ateismen», och för det andra kan man lättare förstå varför Hitchens, liksom Russell, behandlar kommunismen som en i grunden religiös rörelse. Russell inkluderar kommunismen i sin religionskritik eftersom han menar att den fyller samma *funktion* för kommunister som de traditionella religionerna gör för judar, kristna, muslimer, etc. Hitchens delar denna ståndpunkt, vilket förklarar varför han kan betrakta officiellt ateistiska ideologier som kommunism, fascism och nazism som i praktiken religiösa. På så sätt menar han också att han har bemött argumentet att ateismen har haft lika grymma konsekvenser som de traditionella religionerna.

Det nya i Hitchens ateism består inte i att han lyckas komma på nya argument. Det nya består istället i tonen och hans vida kunskaper om det stora inflytande som förespråkarna för olika former av modern religiös fundamentalism har haft på så många olika områden under de senaste decennierna. Hitchens anser att det är hög tid för alla sekulära krafter att högljutt protestera mot religionens negativa effekter på enskilda individer och den politiska situationen i allmänhet. Attacken mot World Trade Center övertygade Hitchens om att passiv tolerans måste ersättas med aktivt motstånd.

Syftet med Hitchens bok är att underminera de religiösa övertygelse att religionen är sann och har goda konsekvenser. I första kapitlet räknar han upp fyra «oemotsägliga invändningar mot den religiösa tron»: (1) den ger en helt felaktig bild av människans och kosmos ursprung; (2) den kombinerar maximal underdånighet med maximal solipsism; (3) den är såväl resultat av och orsak till farlig sexuell repression; och (4) den bygger på önsketänkande.

Bokens innehållsförteckning och rubrikerna på de 19 kapitlen ger ingen antydning om bokens uppläggning. Sanningen är att boken saknar en klar struktur utöver att poängen med varje del är att underbygga den övergripande tesen. Retoriskt sett är den ändå ett mästerverk, även om den nog inte omedelbart kommer att få så många religiösa att omvärdera sina övertygelser.

*Stefan Andersson*

Mary Kathleen Cunningham (red.): *God and Evolution: A Reader*. Routledge 2007.

Så vitt jag vet finns det i Sverige ingen akademisk kurs som tvärvetenskapligt behandlar evolutionsteorin i relation till teologin. Däremot hamnar frågeställningar om vetenskap och gudstro snabbt i medias fokus, nästan alltid med svart-vita konfliktframhävande penseldrag. Några böcker har utkommit på svenska som försöker ge nyanser och djupare förståelse om relationen vetenskap och teologi i allmänhet och evolutionsbiologi och kristen trostolkning i synnerhet. I första hand tänker jag på *Den dolde artisten* (H. Fagerberg, red.) och *Gud & Darwin — känner de varandra* (C.R. Bråkenhielm/T. Fagerström). I USA finns det däremot sådana akademiska kurser. Kanske beror det på att situationen är mer polariserad och polemiserad, med både politiska och juridiska verkningar på ett sätt som knappast är tänkbart i Sverige eller Europa.

Det är just med utgångspunkt från en sådan akademisk kurs i USA som bitr. professorn Mary Kathleen Cunningham från North Carolina State University gett ut antologin *God and Evolution: A Reader*. Den ger en bred introduktion till ett ämne av stort allmänt intresse på ett sätt som saknar motsvarighet. En lång rad författare presenterar själv sina texter, och redaktören låter de olika inläggen interagera med varandra.

Antologin startar med metodfrågor som å ena sidan handlar om bibelförståelse. Här visar en text hur en bokstavlig eller fundamentalistisk bibelförståelse motiveras. Andra texter introducerar myt- och metaforförståelse inom texttolkningen men också användandet av modeller inom såväl naturvetenskapen som teologin. Sallie McFague och Ian G. Barbour är de mest kända namnen när det gäller metaforer respektive modeller inom det här fältet. Å andra sidan presenteras evolutionsteorin först med ett utdrag ur Charles Darwins *On the Origin of Species* från 1859 och därefter teorins senare utveckling genom genetiken och molekylärbiologin. Författare till denna del är Francisco J. Ayala (se t.ex. *Darwin and Intelligent Design*. Fortress Press 2006) och Michael Ruse. Huvudbudskapet är mångfalden och den ständiga vidareutvecklingen inom evolutionsförståelsen, där det också pågår en debatt mellan dem som betonar den gradvisa utvecklingen och dem som mera vill framhäva det språngvisa («punctuated equilibria»).

Efter denna metodiska grundläggning fortsätter antologin med att introducera tre positioneringar som kanske har mer allmänt än teologiskt intresse. Det handlar om kreationismen, där det kan vara angeläget att observera de olikheter som kan finnas mellan olika representanter. Men här framförs också det något överraskande påståendet att kreationismen inte främst drivs av försvaret av det ofelbara bibelordet utan av